

MITEN TARKASTELLA kaikenlaisia TEKSTEJÄ LUOKASSA?

Kriittisen lukutaidon ja tekstin mallintamisen

apukysymyksiä

Oppikirjoissa on tehtäviä teksteistä kulloisenkin tilanteen ja tarkoituksen mukaan. Seuraavaan on lisäksi koottu lista erilaisia tekstitaitokysymyksiä, eräänlainen ”peruspatteristo”, jota voi soveltaa valikoiden eri teksteihin. Huom. laaja tekstikäsitys! Tätä patteristoa voidaan käyttää myös silloin, kun tutustutaan uuteen tekstilajiin ennen sen tuottamista.

Lähteinä

- Luukka, M.-R. 2004. *Genre-pedagogiikka: askelia tekstitaitojen jatkumolla. Teoksessa M.-R. Luukka & P. Jääskeläinen (toim.) Hiiden hirveä hiihtämässä: hirveä(n) ihana kirjoittamisen opetus. ÄOL:N vuosikirja XLVIII. Helsinki: ÄOL, 145–160.*
- Luukka 2004. *Tekstitaidot puntarissa. Esitelmä.*

Tekstin tausta

- Miksi teksti on kirjoitettu, mikä tehtävä tekstillä on?
- Kuka tekstin on tuottanut? Miten? Missä se on julkaistu?
- Ketä varten teksti on tuotettu? Kuka sitä käyttää, mihin ja miten?
- Missä samanlaisiin teksteihin törmää?
- Millaisia tarkoitusperiä tekstillä on? Kenen etuja se palvelee?

Tekstin tausta jatkuu...

- Millaisen roolin teksti rakentaa kirjoittajalle ja lukijalle? Kuinka muodollinen, epämuodollinen, läheinen, etäinen, tunteikas, asiakeskeinen, tasa-arvoinen jne. suhde on/suhteet ovat?
- Mitä kirjoittaja tekee (toteaa, kysyy, käskee)
- Miten kirjoittaja suhtautuu esittämäänsä asiaan – miten asenteet, varmuusasteet, totuusarvot jne. on esitetty?
- Millaisessa muodossa teksti on? Puhuttua, kirjoitettua, visuaalista, siltä väliltä?

Tekstin rakenteita ja muotoja

- Miten teksti rakentuu, mistä osista se koostuu?
- Mitä teksti käsittelee?
- Mihin tekstin sisältö perustuu – kokemuksiin, arkielämään, faktatietoon (tai sellaisena esitettyyn) – näkemyksiin, mielipiteisiin, kannanottoihin, tulkintoihin?
- Liikkuuko teksti yleisellä, yleistävällä vai yksityiskohtaisella tasolla?
- Millainen sanasto tekstissä on? (mihin elämänpiiriin liittyy, millaista erityis- tai yleissanastoa, paikkoja, nimiä, ominaisuuksia...)
- Ketkä tai mitkä ovat aktiivisia toimijoita, kenestä tai mistä teksti puhuu?
- Millaiset ovat tekstin henkilöiden väliset suhteet?
- Millaisia suhteita asioiden välille rakennetaan? (aika, syy-seuraus, vertailu...)